Reglugjörð

80
7. júní

fyrir Rangárvallasýslu um notkun afrjetta, fjallskil, rjettarhöld, meðferð á óskilafjenaði, grenjaleitir, refaveiðar o. fl.

I. kafli.

Um stjórn fjallskilamála.

1. gr.

Samkvæmt sveitarstjórnarlögunum 10. nóv. 1905 hefir sýslunefndin yfirstjórn allra fjallskilamála, en hreppsnefndir annast alla stjórn og framkvæmd á þeim.

II. kafli.

Um upprekstur í afrjetti og heimalönd.

2. gr.

Hreppsnefndir skulu sjá um, að búfjárhögum sje eigi íþyngt um skör fram á sumrum. Í þeim hreppum, sem afrjettir tilheyra, skulu allir, er sauðfje hafa til eignar eða umráða, skyldir að reka geldfje og lömb á afrjett eftir nánari ákvörðun hreppsnefnda, og gildir hið sama í þeim hreppum, þar sem hreppsnefndir hafa útvegað mönnum afrjett í annari sveit.

3. gr.

Ef afrjettur ber ekki alt fjallfje hreppsmanna, eiga þeir að nota hann annaðhvort til skiftist, eða hver einn að tiltölu, eða nokkrir af hreppsmönnum með samþykki hinna.

4. gr.

Hreppsnefndin hefir vald til að segja fyrir, hvort og hve lengi lömb skulu setin, áður en þau eru rekin til afrjettar, hvernig haga skuli rekstrum í afrjett, svo og um rekstur þess fjár til afrjettar, sem rennur úr afrjetti.

5. gr.

Enginn má án leyfis hreppsnefndarinnar ljá öðrum upprekstur í ítölu sína í afrjetti hreppsins nje heldur í heimalönd fyrir sauðfje og hross, nema girt sjeu. Synji hreppsnefnd um þetta leyfi, má skjóta neitun hennar undir úrskurð sýslunefndarinnar.

80
7. júní

6. gr.

Hreppsnefnd er skylt, þegar einstakir menn krefjast þess, að afstýra yfirgangi af innsveitis- og utansveitarfjenaði og hrossum í heimalandi, sem ekkert leyfi eða heimild er fyrir, og hefir í því skyni vald til að fyrirskipa smölun á stærra eða minna svæði í sveitinni þegar henni þykir þurfa. Það sauðfje er fyrir kemur, má hreppsnefndin láta reka í afrjett hreppsins og taka af utansveitarfje hagatoll, er sje 20 aurar af kind, ef fje þetta er rekið á afrjett fyrir miðjan ágústmánuð, og sjer oddviti þess hrepps, þar sem eigendur fjárins eiga heima, — eftir að hafa fengið vottanlegar markaskýrslur — um innheimtu á því gjaldi og stendur á því skil. Sje afrjetturinn, sem á er rekið, notaður af öðrum hreppi jafnhliða, getur hagatollurinn, að því er þann hrepp snertir, fallið niður, ef hann leggur jafnt til smölunar og upprekstur og hreppur sá, sem fyrir áganginum verður. Svo er og hreppsnefndum í þeim hreppum, er engan afrjett eiga, heimilt að láta reka fje, sem þannig er smalað, til almenningsrjetta í þeim hreppi, sem fjeð á heima í.

Þegar hreppsnefnd fyrirskipar slíka smölun, er hjer um ræðir, skal henni skylt, áður en smölunin fer fram, að birta þá ráðstöfun sína í nágrannahreppunum, svo að búendum þar gefist kostur á að hirða sitt fje.

7. gr.

Enginn má reka fjenað sinn í lönd annara án leyfis þeirra eða skilja þar eftir af rekstrum sínum. Heldur eigi mega menn láta annara fje fara í rekstra sína til og frá afrjetti og reka fje þetta með rekstrum sínum.

III. kafli.

Um fjallskil.

8. gr.

Sjerhver, sem afrjett á að nota, á tiltölu til hans, eða leigir hann og hefir 40 kindur veturgamlar og eldri til eignar eða umráða, er skyldur til, hvort sem hann rekur fje sitt á afrjett eða eigi, að leggja 1 mann til fjallsafns, er sje að minsta kosti 16 ára að aldri og álítist til þess fær. Þó skulu þeir, sem í Holtamannaafrjett reka, því aðeins skyldir að leggja einn mann hver til fjallsafns, að þeir hafi hver um sig 60 kindur veturgamlar og eldri, og þeir, sem hafa 250 fjár eða meira til eignar og umráða, veturgamalt og eldra, leggi til viðbótarfjallskil eftir mati hreppsnefndar. Sá, sem hefir 80 fjár til eignar og umráða, veturgamalt og eldra, skal auk þess taka þátt í kostnaði, sem leiðir af utansveitarrjettaferðum til hirðingar á sauðfjenaði, er þar ber að hirða, og reka upp að sumrinu þar sem þess þarf við. Ef maður eða menn eiga hlut að tveimur afrjettum, ber honum

eða þeim að gegna fullum fjallskilum á báðum afrjettunum, að tiltölu við aðra, ef hreppsnefnd eða hreppsnefndir krefjast þess. Alla, sem færra fje eiga en hjer er tiltekið, lætur hreppsnefndin leggja til eftir ástæðum þeirra. **80** 7. júní

Ef hreppsnefndin álítur mjög sett í afrjett hreppsins, og einhver búandi í hreppnum útvegar sjer upprekstur í annan afrjett, má hreppsnefndin leysa þann mann undan fjallskilum að meira eða minna leyti.

Ákvæði þessi gilda jafnt um húsmenn og lausamenn sem bændur.

9. gr.

Hreppsnefnd skal með fjallseðli, sem byrji að ganga um sveitina 3 vikum áður en fyrsta fjallleit er byrjuð, boða fjallleit fyrir hvern einstakan afrjett, enda skal hún láta gera fjallleitir svo snemma, að fjallsafni sje lokið og verði rjettað: í Holta- og Landrjettum og Rangárvallarjettum föstudaginn í 23. viku sumars — hreppsnefnd Ásahrepps skal þó heimilt að rjetta fjallsafni þess hrepps degi fyr — Fljótshlíðarhreppi og Hvolhreppi fimtudaginn og í öðrum hreppum sýslunnar miðvikudaginn næstan á undan. Smölun í Hekluhraunum má geyma þangað til mánudaginn fyrir fyrstu bygðasafnsrjett.

10. gr.

Hreppsnefnd ber að ráða umsjónarmann, »fjallkong«, einn eða fleiri í hvern einstakan afrjett, og getur enginn skorast undan slíkum starfa nema brýna nauðsyn beri til. Fjallkongur skal fara eftir því, sem hreppsnefnd fyrirskipar um söfnun afrjettarins, en í afrjettinum hefir hann öll ráð og fyrirsögn á hendi, hann skipar í leitir, hann ræður fyrir rjettarhaldi, ef rjetta þarf, og sjerhverju öðru, er söfnun fjárins viðvíkur, alt þangað til safnið er komið til almenningsrjetta, og er safnmönnum skylt að hlýða honum meðan á þessu stendur.

11. gr.

Sjerhver fjallsafnsmaður skal vera með fullri verkgreind og heilsu, og svo útbúinn að hestum, mat, fötum og skóleðri og tjaldrúmi o. fl., sem hreppsnefndin ákveður.

12. gr.

Ef fjallkongur með meiri hluta fjallsafnsmanna gjörir einhvern brest á því, er áður var talið, eða fyrir óhlýðni eða ólæti, er að álíta, sem sá maður, er þennan mann leggur til, hafi engin fjallskil gert, og skal hann því borga fyrir fjallskil sín eftir mati hreppsnefndar.

13. gr.

Þar skal hver vera í göngu, sem honum er skipað, og skal hann vandlega smala svæði það, er hann skal leita. Menn frá þeim, sem fjárríkastir eru, skulu sæta hinum örðugustu göngum, nema hamragöngur sjeu; þær skulu þeir hafa, er best eru til færir. Með örðugustu göngum telst það líka, þegar nokkrir eru sendir lengra í afrjett en aðrir.

80 7. júní

14. gr.

Haga skal svo fjallgöngum, þar sem því verður við komið, að ekki verði misgöngur afrjetta í milli, skulu hreppsnefndir þær, er hlut eiga að máli, kom sjer saman um, hvernig því verði viðkomið.

15. gr.

Þar sem svo hagar til, að afrjettur þarf eigi allra sinna manna með til fjallssafns, tekur hreppsnefndin fram á fjallseðlinum, hve margir og hverjir skuli geymast til eftirsafns.

IV. kafli.

Um bygging og viðhald almenningsrjetta og stjórn á rjettahöldum.

16. gr.

Hreppsnefnd sjer um, að almenningsrjettum hreppsins með tilheyrandi dilkum sje vel viðhaldið, og heyrir þartil eigi einungis, að allir veggir þeirra sjeu stæðilegir um rjettatímann og nægilega háir, heldur einnig, að almenningsrjettinni sje svo hagað, að ekki standi vatn í henni, þótt votviðri sjeu, til óhægðar við fjenaðarhirðingu. Við sjerhverjar almenningsrjettir skulu vera nægir dilkar fyrir utansveitarfje og óskilafje og nægilegt rúm í hverjum dilk, til þess að enginn þurfi að hleypa útúr þeim, fyr en rjettum er lokið og hreppsnefndin eða sá, sem í umboði hennar stjórnar rjettarhaldi, leyfir, og hefir látið rannsaka fjeð í dilkunum af markglöggum mönnum. Bygging og endurbygging almenningsrjetta hvílir á fjáreigendum hreppsins og fer fram undir umsjón hreppsnefnda. Viðhald rjettanna, sem hreppsnefnd sjer og um, má greiða úr sveitarsjóði.

17. gr.

Vilji hreppsnefnd breyta um rjettarstæði, þarf hún til þess samþykki meiri hluta hreppsbúa og þeirra, sem land eiga.

18. gr.

Hreppsnefndin skipar mann til að sjá um innrekstur við rjettarhöld og kveða á hvenær rjettum sje lokið, og gæta þess, að alt fari þar fram í sem bestri röð og reglu. Líka skal það í valdi hennar, hvort hún vill bjóða með undirboði upp til geymslu á kostnað sveitarinnar þann óskilafjenað, sem verður í fjallssafnsrjett, eða sleppa honum.

19. gr. 80

Hvenær sem rjettir eru haldnar, skulu hlutaðeigandi hreppstjórar einnig vera viðstaddir, hvort sem þeir eru í hreppsnefnd eða ekki, og gæta almennrar lögreglu. 7. júní

V. kafli.

Um eftirleitir.

20. gr.

Eftirleit í afrjettum skal gjörð svo fljótt eftir fjallsafnsrjettir, sem unt er og veður leyfir, og í því sambandi við bygðasöfn, að sem minstar misgöngur eigi sjer stað milli afrjetta og heimalanda. Þyki hreppsnefnd þörf á fleiri eftirleitum, hefir hún vald til að fyrirskipa þær. Hamli óveður fjallsafns- eða eftirleitarmönnum áður en þeir hafa byrjað leit á afrjetti, er sú ferð, sem ófarin væri Fyrsta eftirleit í Hekluhraunum skal framfara mánudaginn í 26. viku sumars.

21. gr.

Ef þeir eru of fáir til eftirleita, sem ganga af fyrsta fjallsafni, jafnar hreppsnefndin niður þeirri viðbót, sem með þarf, á alla hina efnaðri fjáreigendur, er eiga hver um sig eigi færri en 50 sauðkindur eldri en lömb að eign og umráðum.

22. gr.

Ef afrjettur er notaður af sumum en ekki öllum hlutaðeigendum til uppreksturs, skulu þeir, sem nota hann, ávalt leggja í viðbótina alt að einum manni hver, en nægi það ekki, þá sje bætt við á sama hátt og segir í 21. gr.

23. gr.

Í afrjettum, sem þurfa allra sinna manna með til fyrsta fjallsafns, skipar hreppsnefndin fyrir um eftirleitir á sama hátt og segir í 21. gr.

24. gr.

Fje því, sem finst í eftirleitum og eigandi leiðir sig ekki fyr að, skal ávalt haldið til skila af eftirleitarmönnum til næstu bygðasafnsafrjettar á eftir.

25. gr.

Að afloknum þeim fjallleitum, sem hreppsnefndin lætur gjöra, eru hreppsbúum heimilar eftirleitir í afrjetti, en skylt skal þeim að fá til þess samþykki hlutaðeigandi hreppsnefnda, ef þeir vilja eiga von á borgun fyrir fyrirhöfn sína. Finnist fje í þessum leitum, skal eigandi borga finnanda helming verðs fyrir óheimt fje og hálfu minna fyrir heimt. Heimilt er hreppsnefnd að hækka borgun

80 7. júní

þessa, en þá skal sú hækkun greiðast úr sveitarsjóði. Hreppstjórar skulu virða fjeð til þessarar borgunar.

Skylt er að hagamerkja alt fjeð jafnóðum og það heimtist.

26. gr.

Úr heimahögum leyfist engum að selja nokkra skepnu eins og fundna í eftirleit að afloknum lögsöfnum.

Skyldur skal þó hver einn, sem verður var við að fje er komið í svelti í hömrum eða annarsstaðar í landeign sinni, á hverjum tíma árs sem er, að sjá um, ef eigi næst til eiganda, að því sje bjargað ef unt er, og ber honum borgun fyrir það af eiganda eða af andvirði kindarinnar, ef eigandi finst eigi, eftir mati hlutaðeigandi hreppsnefndar. Hvar sá, sem verður var við meinakind í búfjárhögum sínum, er skyldur að tilkynna það eiganda sem fyrst.

VI. kafli.

Um bygðasöfn og bygðasafnsrjettir.

27. gr.

Í hverjum hreppi skulu auk fjallsafnsrjetta haldnar að minsta kosti 4 bygðasafnsrjettir að sauðfje þriðjudagana í 23., 24., 26. viku sumars og 2. viku vetrar með þeim undantekningum er hjer greinir: 1. Í Rangárvalla-, Fljótshlíðar- og Vestur-Landeyjahreppum skal halda fyrstu bygðasafnsrjett á miðvikudaginn í 23. viku sumars. 2. Í Hvolhreppi og Austur-Landeyjahreppi skal halda fyrstu bygðasafnsrjett á þriðjud. í 23. viku sumars, en allar aðrar rjettir á mánudögum.

28. gr.

Bygðasöfnun skal framfara næsta dag á undan hverri bygðasafnsrjett, nema í Austur-Landeyjahreppi að því er snertir 2., 3. og 4. rjett, og Hvolhreppi að því er allar rjettir snertir, þar skal söfnunin fram fara sama dag og rjettað er. Hver og einn skal þá skyldur til að smala alt heimaland sitt, og hlýðnast þeim fyrirskipunum hreppsnefndarinnar, sem miða því til tryggingar, að vel sje smalað, og að almenningur sje samtaka í smöluninni, bæði innbyrðis og sveita á milli. Skal síðan alt óskilafje forsvaranlega byrgt inni um nóttina, og rekið til almenningsrjettarinnar í tækan tíma næsta dag..

29. gr.

Heimilt skal hreppsnefnd, þar sem því verður viðkomið, að fyrirskipa þeim, er búa næstir afrjetti, að smala sjerstaklega heimaland sitt í sambandi við fjallsöfn og koma því óskilafje, sem þeir finna, í fjallsafnið.

30. gr.

Sjerhver hreppsnefnd skal tiltaka fyrirfram á hverju hausti, hverjir skulu sveitar sinnar vegna senda í bygðasafnsrjettir til að hirða það óskilafje úr sinni sveit, sem þar kynni að koma fyrir. Mega aldrei vera færri en 2 úr hverjum hreppi í fyrstu bygðasafnsrjett utan sveitar.

Þurfi að greiða ferjutoll fyrir fje, sem sótt er í rjettir, borgast hann af sjóði þess hrepps, er rekstrarmenn eru úr, en sá hreppur hafi endurgjaldskröfu til þeirra hreppa, sem fjeð er úr.

31. gr.

Hreppsnefnd Rangárvallahrepps skal láta hirða í fyrstu bygðasafnsrjettum í Holtum og á Landi, alt óskilafje úr öllum hreppum sýslunnar fyrir austan Eystri-Rangá, og sjá um, að það komist í fyrstu bygðarsafnsrjett Rangárvallahrepps daginn eftir. Hreppsnefnd Vestur-Eyjafjallahrepps hefir hins sama að gæta í fyrstu bygðasafnsrjett Austur-Eyjafjallahrepps með óskilafje úr þeim hreppum sýslunnar, er liggja fyrir utan Markarfljót. Hreppsnefndin í Fljótshlíðarhreppi skal og í fyrstu bygðasafnsrjettum á Rangárvöllum og í Hvolhreppi láta hirða alt óskilafje úr Eyjafjallahreppum. Óskilafje úr sömu hreppum, er fyrir kemur í fyrstu bygðasafnsrjett í Vestur-Landeyjahreppi skal og hreppsnefndin í Austur-Landeyjahreppi hirða láta. Ennfremur skulu og hreppsnefndirnar í Fljótshlíðarhreppi og Hvolhreppi hafa hinnar sömu skyldu að gæta í Vestur-Eyjafjallahreppi með óskilafje úr hreppum sýslunnar fyrir utan Þverá. Skulu þeir menn, er sendir eru, koma fjenu áleiðis til einhvers hreppsnefndarmanns í næstu sveit. Að öðru leyti mega 2 hreppar leggja saman til að senda í bygðarsafnsrjettir í þeim hreppum, er engan afrjett eiga.

32. gr.

Sjerhver hreppsnefnd hefir heimild til að fyrirskipa bygðarsafnsrjettir lengur fram á vetur, ef henni þykir þurfa, einkum ef veður falla vel, svo að von sje á miklum samgöngum.

33. gr.

Verði einhver ber að því, að smala land sitt óforsvaranlega eða alls ekki í bygðasöfnum, hefir hreppsnefndin vald til að setja tilsjónarmann við smölun hans, eða þá láta aðra framkvæma hana, hvorttveggja á kostnað hins seka.

34. gr.

Bakkabæjarmenn skulu á bygðasafnsdögum halda rjett hjá sjer þar sem hreppsnefnd ákveður, og það fje, sem eigi er hirt, skulu þeir reka til Vestur-Landeyjarjettar, að undanteknu því, sem eigi finst eigandi að eftir markabókum. Skal sá fjenaður ganga til Reyðarvatnsrjetta eftir nánari ráðstöfun hreppsnefnda.

80 7. júní

35. gr.

Skilarjett á hrossum skal haldin í hverjum hreppi þriðjudaginn í 25. viku sumars, eftir smölun á þeim, er búendur skulu leysa forsvaranlega af hendi. Heimilt skal þó hreppsnefndum að ákveða aðra hrossarjett fyr á haustinu. Hver einstakur eigandi hefir ábyrgð á að hirða hross sín að skilarjett, hvort sem er utansveitar eða innan, að öðru leyti en því, sem ákveðið er í 36. grein um tökuhross.

VII. kafli.

Um tökufjenað.

36. gr.

Hver, sem kemur lömbum sínum, sauðfje nautum eða hrossum til sumarbeitar hjá öðrum, og hver sá, er tekur slíkan fjenað til sumarbeitar, er skyldur að skýra hreppsnefndum sínum frá þessu, ef þær krefjast þess. Nú þykir hreppsnefnd einhver taka óhæfilega mikið af innansveitar- eða utansveitarfjenaði, nautum eða hrossum til sumarbeitar eða hagagöngu á vetrum, og hefir hún þá heimild til að banna slíka töku framyfir það, er hún metur að hagarúm hans geti leyft. Skjóta má úrskurði hreppsnefndar til sýslunefndarinnar.

37. gr.

Komi tökufjenaður til rjetta, hefir sá ábyrgð á, sem tekið hefir.

VIII. kafli.

Um kalineyrt og eyrnalaust fje og ómerkinga.

38. gr.

Kalineyrt og eyrnalaust fje og ómerkinga, sem lambsmæður eigi helga sjer í heimarjettum, skal sjerhver reka til almenningsrjetta, bæði í fjallsöfnum og bygðasöfnum, og skal hreppsnefndin sjá um, að alt slíkt fje sje dregið í dilk sjer. Haldi einhver slíku fje frá rjettum, eða dragi sjer það án leyfis hreppsnefndar, með launung eða ofríki, hefir hann fyrirgjört eignarrjetti að hinni sömu kind, er þannig er meðfarið, þótt lambsmóðir helgi sjer á eftir. Síðan skal leiða ær að dilkum, sem og leyfa mönnum með öðru móti að sanna eignarrjett sinn með óbrigðulum einkennum, en þó eigi af fjárbragði einu saman. Ómerkinga þá, er enginn hefir helgað sjer í lok hverrar rjettar, skal selja hlutaðeigandi sveitarsjóði til inntektar, enda greiði hann fyrir rjettarstæði alt að 12 kr., ef eigi er áður öðruvísi um samið.

IX. kafli.

Um meðferð á óskilafjenaði.

39. gr.

Allar óskilakindur skal tafarlaust selja jafnóðum og þær koma fyrir í bygðasafnsrjettum, og ennfremur þær óskilakindur, er finnast að afloknum bygðarsöfnum veturinn út. Skulu hreppstjórar að öllum haustrjettum loknum senda í hvern hrepp sýslunnar skýrslu yfir alt hið selda fje, og mega eigendur þess leiða sig að andvirðinu, er tveir mánuðir eru liðnir frá söludegi til septemberloka árið eftir, að frádregnum öllum kostnaði.

Sölu á óskilahrossum skal hreppstjóri jafnan auglýsa innanhrepps og í næstu hreppum með viku fyrirvara, nema þegar um lögskipaða hrossarjett er að ræða.

40. gr.

Til þess að geta sannað eignarrjett sinn að sauðfje, hlýtur eigandi að hafa lögheimilt og auglýst mark. Gefi tveir eða fleiri sig fram sem eigendur að sama marki, er hreppsnefndinni ekki skylt að svara andvirði hinnar seldu kindar, fyr en einhver þeirra hefir löglega sannað forgangsrjett sinn.

41. gr.

Hross, sem eigandi þekkist eigi að, eða eigandi er utan hrepps og á engan þann að, er hirða vill gripinn eða gripina fyrir hans hönd, skulu jafnan talin í óskilum á hvaða tíma árs sem er, og skal farið með sem annað óskilafje (sbr. 6. og 39. gr.). Þó skal eigandi hross, sem selt er, hafa innlausnarrjett á því 12 vikum frá söludegi, enda ber hann þann tíma ábyrgð á því, nema það farist fyrir handvömm kaupanda. Borga skal eigandi allan áfallinn kostnað, svo sem uppboðs-, fóður- eða beitarkostnað. Beitarkostnaður má þó ekki fara fram úr 10 aurum á sólarhring og fóður að vetri ekki fram úr 50 aurum um sólarhring. Andvirðis geta eigendur vitjað innan árs frá söludegi, en að öðrum kosti færist það hlutaðeigandi sveitarsjóði til inntektar.

42. gr.

Fyrir lok janúarmánaðar næsta ár skulu hreppstjórar senda manni, sem sýslunefndin kýs til þess, greinilegar lýsingar yfir allan þann óskilafjenað, sem seldur hefir verið og enginn hefir leitt sig að. Hinn kjörni maður sendir síðan eftirrit af lýsingum þessum til prentunar í »Lögbirtingablaðinu«. Ásamt lýsingunum skulu hreppstjórar af verði óskilafjenaðarins senda 50 aura fyrir hverja kind í auglýsingarkostnað. Á sama hátt skal lýsa seldum óskilahrossum.

80
7. júní

X. kafli.

Um vorrjettir.

43. gr.

Hreppsnefndirnar í Hvolhreppi, Fljótshlíðarhreppi og Landeyjahreppum, skulu sjá um, að sjerhver búandi maður í hreppum þessum smali heimalönd sín mánudaginn í 7. og 9. viku sumars og 4. júlí eða næsta virkan dag. Hreppsnefndir annarsstaðar í sýslunni skulu sjá um, að slík smölun fari fram frá byrjun 7. viku til loka 9. viku sumars. Öllum aðkomnum fjenaði, sem finst og eigandi eigi lætur hirða heima hjá mönnum, skal eftir smölunina haldið til rjetta, svo sem unt er, og haldin rjett á honum eftir nánari ákvæðum hreppsnefndar. Auk þess er hreppsnefnd heimilt að fyrirskipa smölun á vorin og vorrjettahöld, eftir því sem henni þykir best henta og ákveða rekstrardaga til afrjettar.

44. gr.

Hreppsnefndum er skylt að auglýsa vorrjettardagana í næstu hreppum.

45. gr.

Í vorrjettum er hvorki skylt að lýsa óskilafje nje hirða ull af því, en marka skal lömb undir ám með sama marki og á þeim er.

46. gr.

Hreppsnefndir hafa að öðru leyti heimild til að gjöra nánari fyrirskipanir um vorsöfn og vorrjettir, en hjer er greint.

XI. kafli.

Um einkenni á fje.

47. gr.

Menn skulu einkenna fje sitt með eyrnamarki og mega hreppsnefndir skipa svo fyrir, að búendur í hreppnum skuli brennimerkja fje sitt með sýslu- og hreppsbrennimarki á horni, er sje þannig: R 1. fyrir Ásahrepp, R. 2. fyrir Holtahrepp, R. 3. fyrir Landmannahrepp o. s. frv. eftir röð hreppanna í markaskrá sýslunnar.

48. gr.

Öll mörk sýslunnar skal rita á eina skrá, og skal prenta hana að minsta kosti á 10 ára fresti. Borgun fyrir að fá prentað hvert mark skal vera 50 aurar í hvert sinn, sem það er prentað, og rennur sú borgun í sýslusjóð.

Ef einher flytur inn í sýsluna eða tekur upp nýtt mark, er hann skyldur að tilkynna það oddvita í sínum hreppi, er ritar það á viðeigandi stað í hina gildandi markaskrá, og tilkynnir það svo öllum oddvitum sýslunnar, er einnig skulu innfæra markið og sjá um, að markabækur með þessum innfærslum sjeu í hverri skilarjett. Fyrir þetta greiði markeigandi oddvita sínum kr. 2. Eigandi kindar missir eignarrjett sinn að henni, ef hún lendir í óskilum, og mark er eigi auglýst í markaskrá sýslunnar. 80 7. júní

49. gr.

Eigi skulu menn hafa námerkt frekara en þörf gerist, og hefir sýslunefnd rjett til að kveða á um, hversu námerkt má vera. Sá, sem tekur upp náið mark, eða flytur inn í sveit með náið mark, skal breyta marki sínu, en sá sem á erfðamark eða fyrir er, skal halda sínu marki.

50. gr.

Eigi má prenta í markabók neitt mark, sem er afeyrt.

XII. kafli.

Um sölurekstra.

51. gr.

Alt fje í sölufjárrekstrum skal rækilega merkt með skýru rekstrarmerki, er sje svo glögt, að sjáist vel tilsýndar í björtu, og svo traust, að eigi geti máðst af.

52. gr.

Svo skal rekstrum haga, að sem minstur bagi verði að þeim, sem land eiga, þar sem fje er rekið um.

Varast skal að rekstrum lendi saman við annað fje. Alls ekki má halda áfram með rekstur þegar dimt er orðið að kveldi, og ekki leggja upp að morgni fyr en sauðljóst er.

Yfirmaður reksturs ber ábyrgð á, að reglum þessum sje hlýtt.

XIII. kafli.

Um grenjaleitir, refaveiðar og eitranir.

53. gr.

Hreppsnefndir skulu vandlega annast um grenjaleitir og refaveiðar; þær skipa fyrir um grenjaleitir í tækan tíma, bæði í afrjettum og heimalöndum, og

80 7. júní gæta þess vandlega, að þeirrar almennu skyldu sje gætt, að hver og einn leiti vandlega í heimalandi sínu, þar sem grenjavon er.

54. gr.

Til grenjaleitar í afrjetti ber hverjum einum, sem hlut á að máli, að leggja fullgildan mann einu sinni á ári, ef á þarf að halda, en þurfi eigi allra með í senn í afrjett, er á hreppsnefndarinnar valdi að sameina menn til leitarinnar eða flokka þá saman, og láta sinn flokkinn fara hvert ár eða í hverja leit, ef fleiri þarf að gera en eina á ári.

55. gr.

Skotmaður skal vera við grenjaleitir í afrjetti. Borgun til skotmanns fyrir hvert fullorðið dýr, sem hann vinnur, er 2 kr. fyrir fyrra dýrið, sem hann vinnur, en 3 kr. fyrir hið síðara, fyrir hvern yrðling 50 aurar, kaup og fæði um daginn 2 krónur og fyrir hest 1 krónu um daginn. Ef skotmaður er hlutaðeigandi leitarmaður, reiknast borgunin einungis fyrir þann tíma, sem gengur til þess að liggja yfir greni; fyrir þann tíma ber einnig að borga öðrum grenmönnum alt að sömu upphæð um daginn. Á sama hátt ber að borga skotmanni fyrir gren unnið í heimalandi.

56. gr.

Skylda til grenjaleita í afrjetti byggist á sama grundvelli og skylda til aðalfjallsafns.

57. gr.

Sjerhver hreppsnefnd í þeirri sveit, er liggur til afrjettar eða fjalllendis, skal að hausttímanum annast um eitrun fyrir refi á þessum svæðum, og eins þó landið tilheyri einstökum mönnum.

58. gr.

Hreppsnefnd má banna alla smölun og umferð í afrjettum, er hún álítur að spilla muni fyrir refaveiðum.

59. gr.

Allan kostnað, er leiðir af refaveiðum og eitrun fyrir refi, skal greiða af hlutaðeigandi sveitarsjóði.

Einnig er heimilt að greiða af sveitarsjóði kostnað við grenjaleitir í afrjettum, ef hreppsnefnd þykir haganlegra að fá nokkra menn til þess, heldur en að búendur alment leggi menn til grenjaleitar.

XIV. kafli.

Um smáafrjetti.

60. gr.

Hreppsnefnd Fljótshlíðarhrepps og hreppsnefnd Vestur-Eyjafjallahrepps skulu sjá um fjallskil, rjettarhöld og grenjaleitir o. s. frv. á Þórsmörk, en hreppsnefnd Fljótshlíðarhrepps á Teigs-, Múla- og Guðrúnartungum. Hreppsnefnd Vestur-Eyjafjallahrepps sjer um það á Almenningum, Merkurtungum, Stakkholti og Steinsholti, og hafa hreppsnefndirnar rjett til að gera nauðsynlegar fyrirskipanir í þessu efni. Sá eða sú hreppsnefnd, sem heldur Goðaland til uppreksturs, hafi öll umráð yfir afrjettinum, að því er snertir rjettahöld, grenjaleitir o. fl., og skal þar halda skilarjett. Eigi má þó sá, er heldur Goðaland, láta reka fje yfir jökul að haustlagi.

61. gr.

Hinar almennu reglur, er gilda um afrjetti í sýslunni, skulu einnig gilda um smáafrjetti þessa, en þó skulu sjerstaklega gilda um þá þessar reglur:

Fjallskil og rjettahöld skulu fram fara með tilsjón tveggja manna, sem eru settir til þess, annar af hreppsnefndinni í Fljótshlíðarhreppi, en hinn af hreppsnefndinni í Vestur-Eyjafjallahreppi, á kostnað þeirra, sem afrjettinn nota.

Afrjettir skulu smalaðir svo, að eigi verði misgöngur á milli.

Eftirleit skal fram fara föstudaginn í 25. viku sumars. Skal eftirsafnið rjettað í afrjettunum á sama hátt og aðalsafnið. Öll söfnin skulu könnuð á víxl, þannig, að Fljótshlíðingar hirða alt fje, sem þekkist að vera utanyfir Markarfljót, en Vestur-Ejafjallamenn á sama hátt það, sem tilheyrir Eyjafjallahreppunum. Um óskilafje, sem ekki þekkist, ræður afrjettur til hvers hreppsins skuli ganga. Eftirleitinni skal lokið svo snemma, að eftirsafnsfjeð nái í næstu bygðasafnsrjettir Fljótshlíðarhrepps og Vestur-Eyjafjallahrepps. Grenjaleitir, refaveiðar og eitranir á smáafrjettum þessum skulu hlutaðeigandi hreppsnefndir annast um á kostnað þeirra, er halda afrjettina til notkunar, en ef þeir eigi borga góðfúslega, þá skulu eigendur afrjettanna borga þennan kostnað. Þó má greiða af sveitarsjóði Vestur-Eyjafjallahrepps þennan kostnað á Almenningum, Merkurtungum, Stakkholti og Steinsholti, ef hreppsnefndin ákveður svo.

XV. kafli.

Um sektir og málssóknir.

62. gr.

Brot gegn reglugjörð þessari varða 2—100 kr. sektum. Uppljóstrarmað-

80 ur eða uppljóstrarmenn fá fjórðung sekta, en hinn hlutinn rennur í sveitarsjóð
7. júní þess hrepps, sem brotið er framið í.

63. gr.

Með mál útaf brotum gegn reglugjörð þessari skal farið sem almenn lögreglumál.

64. gr.

Með reglugjörð þessari er numin úr gildi fjallskilareglugjörð fyrir Rangárvallasýslu 12. janúar 1911.

Reglugjörð þessi, sem sýslunefnd Rangárvallasýslu hefir samið og samþykt samkvæmt 71. gr. sveitarstjórnarlaganna, sbr. lög nr. 14, 22. mars 1890 og nr. 36, 24. nóv. 1893, staðfestist hjermeð til að öðlast gildi 1. september 1915.

I stjórnarráði Islands, 7. júní 1915.

Í fjarveru ráðherra.

Kl. Jónsson.

Jón Hermannsson.